

De bewoners van het Brabantse Hoogeloon doen er alles aan om hun dorp leefbaar te houden. Zelf regelen ze woningen voor starters, dagverzorging voor ouderen en onderdak voor verenigingen.

TEKST: JEROEN KLEIJNE . FOTOGRAFIE IRMA BULKENS

Doe-het-zelfdorp

Twintig kilometer ten westen van Eindhoven ligt Hoogeloon (gemeente Bladel), in een licht glooiend landschap met eindeloze akkers en fraaie bospercelen. In Hoogeloon is het leven goed. De gazonnen zijn er strak gemaaid, de heggen recht gesnoeid, de koffie staat er steevast klaar en op het koude bier is de schuimkraag altijd twee vingers dik. De meeste van de ruim tweeduizend inwoners zijn lid van een sportvereniging, de fanfare of het gilde. Het dorp heeft nog winkels voor de dagelijkse boodschappen.

Toch moeten de Hoogelooners net als veel plattelandbewoners de handen flink uit de mouwen steken om hun dorp leefbaar én bevolkt te houden. 'Doe-het-zelfburgers' worden die ondernemende dorpelingen genoemd in welzijnsjargon.

Voorzitter

Import-Hoogelooner Ad Pijnenborg (62) is zo'n doe-het-zelfburger. Voor hij met de vut ging was hij directeur van een verzorgingshuis, nu is hij voorzitter van de eerste zorgcoöperatie van Nederland.

Doel van de zorgcoöperatie: het behouden van bestaande voorzieningen en opzetten van nieuwe voorzieningen voor ouderen, chronisch zieken en mensen met een beperking. Zo kunnen ouderen langer in Hoogeloon blijven wonen.

'Uit onderzoek bleek dat ouderen graag in het dorp willen blijven. De voorzieningen waren echter niet toereikend. We hebben hier wel thuiszorg of een huisarts, maar als iemand zijn heup breekt of gaat dementeren, belandt hij al snel in een verzorgingshuis in Bladel of Eersel. Een schrikbeeld voor veel mensen. Maar voor de instellingen in de

regio bleek het onbespreekbaar om in Hoogeloon een dependance of iets dergelijks te bouwen.'

Voor de Hoogelooners zat er niks anders op dan het heft in eigen hand te nemen. Op een avond van een landbouworganisatie zagen enkele inwoners een presentatie over de zorgcoöperaties in Zweden. Ze raakten meteen enthousiast.

Pijnenborg: 'De wethouder omarmde het idee, maar de zorgaanbieders vonden het eigenlijk belachelijk. Ze zorgden toch goed voor ons? Desondanks hebben we eind 2004 de knoop doorgehakt en is de zorgcoöperatie in april 2005 van start gegaan. De coöperatie koopt namens de leden zorgvoorzieningen in voor de leden, inmiddels al 180. We houden een wekelijks zorgspreekuur, hebben een rolstoel en een scootmobiel te leen en ondersteunen mensen bij het aanvragen van een persoonsgebonden budget. Als het niet gebeurt zoals we het 'gère' willen, regelen we het zelf wel.'

Ons huuske

Achter de kerk, in het Steunpunt Den Bogerd, is dankzij de zorgcoöperatie in april 2006 op maandag en donderdag dagverzorging voor ouderen van start gegaan: 'Ons huuske', in een voormalige ouderenwoning. Deze donderdagmiddag gebruiken vijf oudere Hoogelooners de helft van de lange houten tafel voor een potje jokers. Aan de andere kant vult Nel Goossens (97) met een potloodje de kruiswoordpuzzel van het *Eindhovens Dagblad* in. 'Hij is bekant af.' Alleen op 13 vertikaal ('met een naald kapot maken') moet Nel het antwoord schuldig blijven.

De kwieke oud-onderwijzeres woont al haar hele leven in Hoogeloon en is blij met

de komst van de dagverzorging. 'Thuis zit ik maar alleen. Hier heb ik in elk geval wat aanspraak en gezelligheid. Tot het eind komt wil ik graag in mijn eigen dorpke blijven wonen.'

In de keuken zetten Jos van Riel en een vrijwilliger koffie en thee. Van Riel werkt voor een verzorgingshuis in het naburige Reusel. Twee dagen per week komt hij met de auto naar Hoogeloon om de dagverzorging te begeleiden; zijn inzet wordt betaald

Nel Goossens (midden) aan de sjoelbak bij de dagverzorging voor ouderen.

door het regionale zorgkantoor (belast met de uitvoering van de AWBZ). Volgens Van Riel is de dagverzorging van groot belang voor de Hoogeloonse ouderen.

'Als dit er niet zou zijn, zouden ze zijn aangewezen op instellingen in de omliggende plaatsen. En deze mensen moet je niet meer verhuizen. De dagverzorging is midden in de gemeenschap waar ze hun hele leven gewoond en gewerkt hebben. Als we een wandelingetje maken, komen we de klein-

kinderen of de buurman tegen. De mensen kennen elkaar. Als hun partner is overleden, kunnen ze hier hun verhaal kwijt en vinden ze troost.'

De dagverzorging zou niet kunnen bestaan zonder de inzet van Hoogeloonse vrijwilligers. Ad Pijnenborg: 'Zorgaanbieders hebben gezegd dat we de nieuwe voorzieningen nooit van de grond zouden krijgen, maar ze vergissen zich in de kracht van een dorp. Of het nu gaat om de eetgroep, de dagverzor-

ging of de chauffeursdienst: voor elke nieuwe activiteit hebben we vrijwilligers geworven. Het is nooit een probleem om diensten te ruilen of vakanties op te vangen. We hebben zelfs een wachtlijst van vrijwilligers.'

De geboren en getogen Hoogeloonse Joke Pijnenburg (met een 'u', geen familie) meldde zich twee jaar geleden aan als vrijwilliger voor de eerste activiteit van de zorgcoöperatie: de eetgroep voor ouderen op dinsdagmiddag. Haar 82-jarige moeder is een van de >

De Spar in de Hoofdstraat (boven). Nieuwe starterswoningen in Hoogeloon.

Hoogeloonse ouderen die gebruikmaakt van de eetgroep én de dagverzorging. Een zegen, vindt Joke Pijnenburg.

'Het alternatief is opname in een verzorgingshuis in een van de omliggende dorpen. Op deze manier krijgt mijn moeder een paar keer per week warm eten, doet ze mee aan gezamenlijke activiteiten en heeft ze een beetje aanspraak. Als mantelzorger word ik zo behoorlijk ontlast. Anders zou ik bij wijze van spreken tien keer per dag gebeld worden voor allerlei wisselwasjes. Ik denk niet dat ik dat zou trekken.'

De voormalige lerares huishoudkunde (56) heeft al zeventien jaar een eigen kookstudio in het dorp en coördineert het menu en de inkoop voor de eetgroep.

'Inmiddels hebben we een vaste groep van zestien tot twintig ouderen. Oorspronkelijk wilde ik de eetgroep alleen helpen opzet-

ten, maar ik vond het zo leuk dat ik ben blijven hangen. Het mooiste is de dankbaarheid die van die snoetjes afstraalt als ze zitten te eten. Alles vers, hè. Meestal krijgen ze vlees, groenten, aardappels, maar we proberen ook regelmatig nieuwe dingen uit, Spaans of Chinees. Als we verse vla of pudding maken, zitten ze echt te smullen.'

De zorgcoöperatie heeft ervoor gekozen de inkoop voor de eetgroep te doen bij de plaatselijke Spar. Ad Pijnenburg: 'De leefbaarheid van het dorp gaat ons allemaal aan, dus uit solidariteit kopen we bij de dorpswinkels. We moeten mekaar overeind houden. Nu net weer een van de twee dorpscafés zijn deuren heeft gesloten, maak ik me weleens zorgen of de andere ondernemers in het dorp het hoofd boven water zullen houden.'

De meeste winkels van Hoogeloon zijn gevestigd aan de Hoofdstraat. 'Wat je dichtbij

haalt, is lekker' is de slogan van Spar Der Kinderen op nummer 79. Vandaag zijn dat de 'Sparwoudse kaasplakken'; 1,29 euro per 200 gram. Bij de kassa nodigt een kaart de dorpelingen uit voor de bruiloft van Jos & Elly.

Tweeënhalf jaar geleden bestond er even onduidelijkheid over het voortbestaan van de Spar, maar de nieuwe Limburgse bedrijfsleider Jan der Kinderen durfde 'de uitdaging' wel aan. 'Ik probeer goed te luisteren naar de wensen van mijn klanten. Belangrijk is ook de thuisbezorging: ik heb elke week 27 vaste adressen, met name van instellingen. We moeten ons onderscheiden in service en kwaliteit.'

Naast de winkel van Jan der Kinderen hangt het gevelbord van 'Café-zaal-biljard-dart' De Ster. Even na het middaguur legt een vijftal oudere heren er een biljartje. Ondanks een voorzichtig zonnetje laat een groep toeristen op gele tandems het terras van De Ster links liggen.

Uitbater Wout Aarts serveert zijn tosti met rauwkost en chilisaus. Is hij geschrokken van de sluiting van zijn enige concurrent Den Bakker? Hij lacht. 'De een zijn dood is de ander zijn brood, hè. Maar natuurlijk is het erg, ik hoop zo iets nooit mee te maken.'

'De Ster heeft een eigen biljart- en dartvereniging en het gilde gebruikt dit als clubhuis. Verder moeten we het vooral hebben van feesten en in de zomer van toeristen. Mensen van de omliggende campings en kampeerboerderijen leggen altijd wel een keer aan op ons terrasje. We redden het dus aardig, maar we moeten er wel hard voor werken.'

Starterswoningen

Tweehonderd meter verderop leggen bouwvakkers de laatste hand aan '25 woningen in plan Coppens'. Een graafmachine van bouwbedrijf Van Beers uit Hoogeloon maakt sleuven voor de riolering, een timmerman slaat de laatste spijkers in een carport. Opdrachtgever voor de bouw van twaalf koopwoningen voor starters, zeven koopwoningen voor senioren en zes huurwoningen is locatievereniging Plan Coppens.

Secretaris van de vereniging is Twan Beijens. 'Door het vertrek van de mengvoederfabriek kwam midden in het dorp een stuk grond vrij. De dorpsraad bepleitte de bouw van starterswoningen en de gemeente raakte snel enthousiast. De inbreng van >

REPORTAGE

bewoners was groot. Als vereniging hebben we zelf de architect en de aannemer gekozen.'

Eind juni krijgt Twan (26) de sleutel van zijn ruime twee-onder-een-kapwoning. De badkamer zit er al in, de keuken heeft hij

buiten het dorp. En de showfanfare heeft eigenlijk geen geschikte accommodatie meer. We hebben bij de gemeente moeten praten als Brugman om de verbouwing van tafel te krijgen. Op een gegeven moment heeft de gemeente een budget vastgesteld voor de ver-

'Als de verenigingen geen goede plek meer hebben, wordt dit een dood dorp'

net uitgezocht. Prijs van de woning is 160 duizend euro; de gemeente heeft de grond beschikbaar gesteld tegen een gereduceerd tarief. 'De spelregel is dat je bij eventueel vertrek de woning terugverkoopt aan de woningstichting, zodat die weer beschikbaar komt voor andere starters uit Hoogeloon. Op de lange termijn betekent de bouw van de starterswoningen vooral aanwas voor het dorp. Aanwas voor de school, voor de fanfare, voor de verenigingen. Voor mij is het prettig dat ik in Hoogeloon kan blijven wonen. Ik heb hier toch mijn sociale contacten, mijn vrienden, mijn familie. Als ik in Eindhoven zou wonen, zou het een stuk lastiger worden die contacten te onderhouden.'

Fanfare

Ook de twee zoons (28 en 26) van Joke Pijnenburg nemen straks hun intrek in een starterswoning, vertelt ze. 'Mijn dochter van 20 studeert in Leuven. De jongens hebben ook gestudeerd, maar wonen nog thuis. Vooral mijn oudste zoon wil graag in Hoogeloon blijven. Hij zit in de fanfare en vindt de sociale contacten in het dorp belangrijk. Normaal komen hier weinig woningen vrij en bovendien zijn die voor starters veel te duur. De bouw van Plan Coppens is voor mijn zoons een uitkomst.'

Naast de woningen zijn de contouren zichtbaar van de nieuwe multifunctionele accommodatie van Hoogeloon. De gemeente Bladel wilde het oude gemeenschapshuis en de bestaande gymzaal verbouwen, maar daar namen de bewoners geen genoegen mee, vertelt Rinus Peeters. Hij was voorzitter van de werkgroep die het nieuwe gemeenschapshuis heeft voorbereid.

'De bestaande voorzieningen vertonen gebreken en zijn te klein. We hebben een bloeiende korfbalvereniging, maar de leden trainen noodgedwongen al jaren op locaties

bouwing van de bestaande ruimtes. Met het nodige kunst- en vliegwerk hebben we toch het geld bij elkaar gekregen voor een nieuw gemeenschapshuis.'

De Hoogelooners haalden subsidies binnen bij de provincie en de Europese Unie en kozen ervoor om vier appartementen te bouwen bovenop het nieuwe gemeenschapshuis. Hoogeloonse bouwondernemers stelden zich garant voor afname van de appartementen, ook het grondbedrijf deed water bij de wijn.

Peeters: 'Dat gaf financieel lucht. De Rabobank huurt in het nieuwe gebouw ruimte voor een pinautomaat en een wekelijks spreekuur; we hebben afgesproken dat ze de huur tien jaar vooruit betalen. Op die manier hebben we de bouw rondgekregen. Voor de inrichting van het gebouw moet het dorp nog over de brug komen. Waarschijnlijk gaan we daarvoor obligaties uitgeven. Elk individu, bedrijf of gezin koopt dan eigenlijk een aandeel in het gemeenschapshuis.'

In april 2008 gaat het nieuwe gemeen-

TEGEN DE LEEGLOOP

Sinds 2002 wonen in Nederland voor het eerst meer mensen in de stad dan op het platteland. De laatste jaren ontplooiën dorpsbewoners zelf initiatieven om de leefbaarheid van hun woonplaats te verbeteren en leegloop tegen te gaan. In Nederland zijn tientallen van die ondernemende dorpen. Bewoners runnen met vrijwilligers de lokale supermarkt, staan achter de bar van het dorpscafé, bouwen starterswoningen of zetten zich in voor behoud van de basisschool. De dorpen krijgen desgewenst ondersteuning van de Provinciale Vereniging Kleine Kernen (PVKK).

schapshuis open. 'In de grote zaal kan de drumfanfare zijn repetities houden en kunnen alle binnensportverenigingen trainen. Het podium kan multifunctioneel worden gebruikt. Niet alleen voor toneelvoorstellingen en concerten, maar ook als vergaderzaal. Onder de appartementen is nog een aantal zalen. Daar wordt het parochiespreekuur gehouden en het dorpsbladje gekopieerd. Voor de leefbaarheid van het dorp is zo'n nieuw gemeenschapshuis belangrijk. Als de verenigingen geen goede plek meer hebben, wordt dit een dood dorp. Dan heeft straks niemand meer interesse om hier te komen en te blijven wonen.'

Vet relaxte jongerenruimte

De kelder van het gemeenschapshuis moet straks plaats bieden aan de jongeren uit het dorp. Ze hebben zelf een plan gemaakt voor 'een vet relaxte jongerenruimte'. Met een beetje geluk krijgen ze deze maand 10.000 euro subsidie uit het jongerenplan van de regionale Rabobank.

De Hoogeloonse meiden Nanne Sol (14), Inge Beerens (14) en Lotte Peels (15) behoren tot de initiatiefnemers. 'Nu zitten we vaak met kleine groepjes bij iemand thuis, maar het is leuker om een plek te hebben waar je met zijn allen naartoe kunt.' Inge: 'Een lekkere lounge ruimte. Waar je kunt tv-kijken, muziek luisteren, computerspelletjes doen...' Lotte: 'We hopen heel erg dat we dat geld uit het Rabo-jongerenplan krijgen.'

De Hoogeloonse zorgcoöperatie heeft zijn eerste prijs inmiddels binnen. De coöperatie kreeg eind januari op het grote WMO-congres 'Delen in verandering' een aanmoedigingsprijs als 'optimaal voorbeeld van een dorpsbewonersinitiatief' (WMO staat voor Wet Maatschappelijke Ondersteuning). De volgende wens van de zorgcoöperatie is een verpleegunit voor zes dementerende ouderen.

Is het voor de 56-jarige Joke Pijnenburg een prettig vooruitzicht dat er voor ouderen voorzieningen bij komen? 'Mijn kinderen zeggen nu al tegen mij: 'Wij kunnen straks echt niet voor jou doen wat jij nu voor oma doet.' Dus als er genoeg vrijwilligers overblijven, zal ik als ik oud word zeker van die voorzieningen gebruikmaken.'

Voor Nanne, Lotte en Inge staat over een jaar of tien wellicht een starterswoning klaar. Willen ze eigenlijk in Hoogeloon blijven wonen? Eensgezind: 'Ik wel!' <